



UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNI

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce  
na naklejkę  
z kodem*

BADANIE DIAGNOSTYCZNE  
W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM  
CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA

JĘZYK POLSKI

Informacje dla ucznia

1. Rozwiązania wszystkich zadań zapisuj na kartach odpowiedzi, pamiętając o podaniu numeru zadania.
2. W arkuszu znajdują się różne typy zadań. Do niektórych zadań są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest poprawna. Wybierz ją i zapisz.
3. W niektórych zadaniach zdecyduj, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe i napisz „tak” albo „nie”.
4. Odpowiedzi do zadań 14. i 22. formułujesz samodzielnie.
5. Jeśli się pomylisz, przekreśl odpowiedź i zapisz inną.
6. Jedną z otrzymanych kart możesz przeznaczyć na brudnopis. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

GRUDZIEŃ 2011

Czas pracy:  
do 135 minut

Liczba punktów  
do uzyskania: 34

Na podstawie poniższego tekstu wykonaj zadania od 1. do 5.

Szczęście mnie mija,  
Bo wciąż „mnie”, „mi”, „ja”.

Jan Sztudynger, „Raptularz<sup>1</sup> zakochanych”, Warszawa 1986.

Przypis:

<sup>1</sup> raptularz – w dawnej Polsce rodzaj księgi, w której zapisywano różne wydarzenia rodzinne i towarzyskie, plotki, zasłyszane anegdoty, figle, dowcipy, zabawne historyjki, żartobliwe wierszyki oparte na anegdocie lub dowcipnym pomysle

Zadanie 1.

W zamieszczonym dwuwierszu jest mowa o skutkach

- A. naiwności.
- B. egoizmu.
- C. niezaradności.
- D. pychy.

Zadanie 2.

Konstrukcja utworu Jana Sztudyngera została oparta na

- A. wykorzystaniu zdrobnień.
- B. nagromadzeniu synonimów.
- C. wykorzystaniu słów podobnie brzmiących.
- D. zestawieniu słów o przeciwnych znaczeniach.

Zadanie 3.

Które z poniższych form literackich można było znaleźć w raptularzu?

- A. Treny.
- B. Fraszki.
- C. Powieści.
- D. Eposy.

Zadanie 4.

Zaimek „ja” ma dwie formy: krótszą – „mi” i dłuższą – „mnie”. Uzupełnij poniższe zdania właściwą formą, wiedząc, że A to „mi”, a B to „mnie”.

- 4.1. .... nie oszukasz.
- 4.2. Pomóż ..... znaleźć właściwe rozwiązanie.

Zadanie 5.

Jaką zasadą należy się kierować, uzupełniając zdania w zadaniu 4? Przeczytaj poniższe sformułowania i napisz „tak”, jeżeli sformułowanie jest prawdziwe, albo „nie”, jeżeli jest fałszywe.

- 5.1. Celownik zaimka „ja” to „mnie” i „mi”, więc nie ma znaczenia, której formy użyje się w zdaniu.
- 5.2. Na początku zdania należy używać formy dłuższej zaimka, czyli „mnie”.

Przeczytaj tekst „Dzięki za help!” i wykonaj zadania od 6. do 9.

Dzięki za help!

Wyrazy obce, wplatanie do codziennych rozmów, ożywiają je stylistycznie i ubarwiają. Niektóre z nich stały się tak popularne, że czasem w ogóle sobie nie uświadamiamy ich obcości. „Dostałem taki prikaz” – mówią Polacy, polskie formy „rozkaz” czy „polecenie” zastępując rosyjskim rzeczownikiem „prikaz”. „To se ne vrati” – lubimy powiedzieć po czesku, gdy chcemy się z kimś podzielić refleksją o przemijaniu czasu, o tym, że nie ma powrotu do rzeczy minionych.

Jakże charakterystyczne pod tym względem są Wasze wypowiedzi! Nasycacie je przede wszystkim wyrazami angielskiego pochodzenia. To kolejne potwierdzenie dominacji tego języka we współczesnym świecie. Dzięki za help! – mówi kolega do mego syna, w ten sposób dziękując mu za pomoc. A w innych rozmowach bez przerwy słyszę takie konstrukcje, jak „sorry” (przepraszam), „thanks” (dzięki, dziękuję), „ale man!” (ale mężczyzna!) itp. – nieobecne w języku mojego pokolenia.

Chodzi o to, byście w tej modzie na angielszczyznę nie przesadzili. Pamiętajcie o konieczności zachowania równowagi w stosowaniu takich czy innych środków stylistycznych. A nic tak nie śmieszy, jak kontrast między napuszoną formą językową a pozostającą z nią w związku rzeczywistością.

Na podstawie: Jan Miodek, „Nie taki język straszny. O polszczyźnie do uczniów”, Warszawa 2005.

Zadanie 6.

Poniżej zapisano 4 zdania odnoszące się do tekstu Jana Miodka. Oceń ich prawdziwość.

1. Tekst mówi o zapożyczeniach występujących w tłumaczeniach z języków obcych.
2. Wykorzystane w tytule sformułowanie „dzięki za help” należy do polszczyzny potocznej.
3. W języku pokolenia, do którego należy autor, popularne były cytowane w tekście zapożyczenia z angielszczyzny.
4. Mówiąc o środkach stylistycznych, autor ma na myśli tylko teksty pisane.

Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Wszystkie zdania są prawdziwe.
- B. Zdania 1. i 3. są prawdziwe, a 2. i 4. są fałszywe.
- C. Tylko zdanie 2. jest prawdziwe, pozostałe są fałszywe.
- D. Tylko zdanie 4. jest fałszywe, pozostałe są prawdziwe.

Zadanie 7.

Dlaczego autor połączył w tytule wyrazy z języka polskiego i języka angielskiego?

- A. Pragnął wyrazić współpracownikom podziękowanie za pomoc.
- B. Chciał podkreślić, że tekst jest adresowany do osób wykształconych.
- C. Nie mógł znaleźć w języku polskim odpowiednika dla słowa „help”.
- D. Chciał w żartobliwy sposób wprowadzić czytelników w problematykę tekstu.

Zadanie 8.

Jaki jest stosunek autora do zapożyczania obcojęzycznych sformułowań?

- A. Negatywny, bo zapożyczenia zaśmiejają język.
- B. Obojętny, bo zapożyczenia nie mają wpływu na język.
- C. Pozytywny, bo zapożyczenia używane z umiarem są przydatne.
- D. Entuzjastyczny, bo zapożyczenia w każdej sytuacji wzbogacają język.

Zadanie 9.

Tytuł książki Jana Miodka nawiązuje do przysłowia mówiącego, że

- A. nauka języków obcych jest bardzo prosta.
- B. coś może być łatwiejsze, niż się wydawało.
- C. słowami nie można nikogo naprawdę zranić.
- D. zło jest gorsze, niż nam się zdaje.

Przeczytaj tekst „Do leszczyny” i wykonaj zadania od 10. do 14.

Czesław Miłosz

Do leszczyny

Nie poznajesz mnie, ale to ja, ten sam,  
Który wycinał na łuki twoje brunatne pręty,  
Takie proste i śmigłe w biegnięciu do słońca.  
Rozrosłaś się, ogromny twój cień, hodujesz pędy nowe.  
Szkoda, że tamtym chłopcem już nie jestem.  
Chyba kij sobie bym wyciął, bo widzisz, chodzę o lasce.

Kochałem twoją korę, brązową z białym nalotem,  
Koloru najzupełniej leszczynowego.  
Radują mnie te, co przetrwały, dęby i jesiony,  
Ale ty ucieszyłaś mnie najbardziej,  
Jak zawsze czarodziejska, z perłami twoich orzechów,  
Pokoleniami wiewiórek, które w tobie tańczyły.  
Czesław Miłosz, „Do leszczyny”, [w:] tegoż, „To”, Kraków 2004.

Zadanie 10.

To właśnie leszczynę, a nie inne drzewa osoba mówiąca darzy szczególnym uczuciem, ponieważ

- A. najbardziej przypomina mu ona dzieciństwo.
- B. jest przydatna – może sobie z niej wyciąć laskę.
- C. roślina rozrosła się i dostarcza cienia w upalne dni.
- D. jest ona symbolem pierwszej miłości.

Zadanie 11.

Mówiący zakłada, że nie został rozpoznany przez leszczynę, ponieważ

- A. znowu jest chłopcem.
- B. bardzo się zmienił.
- C. leszczyna bardzo się postarzała.
- D. leszczyna nie pamięta wszystkich ludzi.

Zadanie 12.

Znakami teraźniejszości i przeszłości w wierszu są

- A. laska i łuk.
- B. słońce i cień.
- C. dęby i jesiony.
- D. perły i orzechy.

Zadanie 13.

Wiersz „Do leszczyny” uświadamia, że

- A. człowiek zapomina, natura pamięta.
- B. nic na świecie nie jest trwałe.
- C. błędy dzieciństwa można naprawić na starość.
- D. ludzie przemijają, natura trwa.

Zadanie 14.

„To ja, ten sam, który wycinał na łuki twoje brunatne pręty [...] Szkoda, że tamtym chłopcem już nie jestem” – w tej wypowiedzi bohatera kryje się refleksja dotycząca życia człowieka. Wyraż ją własnymi słowami (1-3 zdania).

Przeczytaj tekst „Dziady cz. II” i wykonaj zadania od 15. do 21.

Dziady cz. II

WIDMO

(zza okna)

Dzieci! nie znacie mnie, dzieci?

Przypatrzcie się tylko z bliska,

Przypomnijcie tylko sobie!

Ja nieboszczyk pan wasz, dzieci!

Wszak to moja była wioska.

Dziś ledwo rok mija trzeci,

Jak mnie złożyliście w grobie.

Ach, zbyt ciężka ręka boska!

Jestem w złego ducha mocy,

Okropne cierpię męczarnie.

Kędy noc ziemię ogarnie,

Tam idę szukając nocy;

A uciekając od słońca

Tak pędzę żywot tułaczy,

A nie znajdę błędom końca.

Wiecznych głodów jestem pastwą;

A któż mię nakarmić raczy?

Szarpie mię żarłoczne ptastwo;

A któż będzie mój obrońca?

Nie masz, nie masz mękom końca!

[...]

GUŚLARZ

A czegoż potrzeba dla duszy,

Aby uniknąć katuszy?

Czy prosisz o chwałę nieba?

Czy o poświęcone gody?

Jest dostatkiem mleka, chleba,

Są owoce i jagody.

Mów, czego trzeba dla duszy,

Aby się dostać do nieba?

WIDMO

Do nieba?... bluźnisz daremnie.

O nie! ja nie chcę do nieba;

Ja tylko chcę, żeby ze mnie  
Prędeż się dusza wywlekła.  
Stokroć wolę pójść do piekła,  
Wszystkie męki zniosę snadnie;  
Wolę jęczeć w piekle na dnie,  
Niż z duchami nieczystymi  
Błąkać się wiecznie po ziemi,  
Widzieć dawnych uciech ślady,  
Pamiętki dawnej szkarady;  
Od wschodu aż do zachodu,  
Od zachodu aż do wschodu  
Umierać z pragnienia, z głodu  
I karmić drapieżne ptaki.  
Lecz niestety! wyrok taki,  
Że dopóty w ciele muszę  
Potępioną włóczyć duszę,  
Nim kto z was, poddani moi,  
Pożywi mię i napoi.  
Ach, jak mnie pragnienie pali;  
Gdyby mała wody miarka!  
Ach! gdybyście mnie podali  
Choćby dwa pszenicy ziarka! [...]

#### KRUK

Nie lubisz umierać z głodu!  
A pomnisz, jak raz w jesieni  
Wszedłem do twego ogrodu?  
Gruszka dojrzeła, jabłko się czerwieni;  
Trzy dni nic nie miałem w ustach,  
Otrząsnąłem jabłek kilka.  
Lecz ogrodnik skryty w chrustach  
Zaraz narobił hałasu  
I poszczuł psami jak wilka.  
Nie przeskoczyłem tarasu,  
Dopędziła mię obława;  
Przed panem toczy się sprawa,  
O co? o owoce z lasu,  
Które na wspólną wygodę  
Bóg dał jak ogień i wodę.  
Ale pan gniewny zawoła:  
„Potrzeba dać przykład grozy”.  
Zbiegł się lud z całego sioła,  
Przywiązano mnie do sochy,  
Zbito dziesięć pęków łozy.  
Każdą kość, jak z kłosa żyto,  
Jak od suchych strąków grochy,  
Od skóry mojej odbito!  
Nie znałeś litości, panie! [...]

#### WIDMO

Nie ma, nie ma dla mnie rady!

Darmo podajesz talerze,  
Co dasz, to ptastwo zabierze.  
Nie dla mnie, nie dla mnie Dziady!  
Tak, muszę dręczyć się wiek wiekiem,  
Sprawiedliwe zrządzienia Boże!  
Bo kto nie był ni razu człowiekiem,  
Temu człowiek nic nie pomoże.

CHÓR

Tak, musisz dręczyć się wiek wiekiem,  
Sprawiedliwe zrządzienia Boże!  
Bo kto nie był ni razu człowiekiem,  
Temu człowiek nic nie pomoże.

Adam Mickiewicz, „Dziady cz. II”, [w:] tegoż, „Utwory dramatyczne”, Warszawa 1982.

Zadanie 15.

Po co Guślarz zaprasza duchy do kaplicy?

- A. Zamierza postraszyć nimi mieszkańców wioski.
- B. Chce im pomóc w osiągnięciu wiecznego spokoju.
- C. Zaprasza je do udziału w nabożeństwie.
- D. Chce skłonić je do zmiany postępowania.

Zadanie 16.

Widmo pojawiające się w cytowanym fragmencie to duch

- A. nieszczęśliwego kochanka.
- B. ogrodnika z pańskiego sadu.
- C. właściciela wioski.
- D. biednego wieśniaka.

Zadanie 17.

W pierwszej wypowiedzi Widmo zwraca się bezpośrednio do

- A. dzieci zgromadzonych w kaplicy.
- B. ludzi, którzy kiedyś byli jego poddanymi.
- C. Guślarza, który zauważył jego przybycie.
- D. strażników strzegących wejścia do kaplicy.

Zadanie 18.

Dlaczego pan tak okrutnie ukarał poddanego za kradzież?

- A. Chciał zniechęcić innych do kradzieży.
- B. Jego przestępstwo było bardzo poważne.
- C. Lud domagał się bardzo surowej kary.
- D. Taką karę nakładało obowiązujące prawo.

Zadanie 19.

Pragnieniem Widma jest

- A. wynagrodzić krzywdy wyrządzone innym.
- B. powrócić do świata ziemskich uciech.
- C. zakończyć przymusową tułaczkę.
- D. dostać się do raj.

### Zadanie 20.

Poniżej wymieniono środki literackie zastosowane w cytowanym fragmencie „Dziadów”. Przeczytaj przykłady tych środków i zdecyduj, czy trafnie określono ich funkcje. Napisz „tak”, jeśli przypisane określenia są prawdziwe, albo „nie”, jeśli są fałszywe.

- 20.1. Powtórzenie: „Bo kto nie był ni razu człowiekiem / Temu człowiek nic nie pomoże.” podkreśla najważniejszą myśl wypowiedzi.  
20.2. Pytanie retoryczne: „Do nieba?...” zmusza słuchaczy do udzielenia odpowiedzi.  
20.3. Wykrzyknienie: „Ach! gdybyście mnie podali / Choćby dwa pszenicy ziarka!” wskazuje emocjonalne zaangażowanie mówiącego.

### Zadanie 21.

Przyporządkuj poszczególnym postaciom prawdy wypowiedziane w utworze.

Postacie:

- I. ANIOŁKI
- II. DZIEWCZYNA
- III. WIDMO

Prawdy:

- a) „Bo kto nie był ni razu człowiekiem,  
Temu człowiek nic nie pomoże”.
- b) „Kto nie dotknął ziemi ni razu,  
Ten nigdy nie może być w niebie”.
- c) „Kto nie doznał goryczy ni razu,  
Ten nie dozna słodczy w niebie”.

Wskaż właściwe przyporządkowanie. Wybierz odpowiednią odpowiedź spośród podanych.

- A. Ia, IIb, IIIc.
- B. Ic, IIa, IIIb.
- C. Ib, IIc, IIIa.
- D. Ic, IIb, IIIa.

### Zadanie 22.

Co w kontekście „Dziadów cz. II” znaczy „być człowiekiem”? Rozważ problem w rozprawce. Odnieś się do przykładów z innych utworów literackich.

Pamiętaj, że Twoja praca nie powinna być krótsza niż 1,5 strony.

Koniec